

більше своєї продукції на територію, яка довгий час відчувала дефіцит звичних для споживача товарів [8, с. 251].

Для вирішення цих проблем Україна повинна співпрацювати з міжнародними партнерами та приймати заходи для посилення безпеки морського транспорту. Але, поки існує жага до імпорту через морські порти України, треба тримати курс на країни, які стали найбільшими імпортерами в даній галузі під час війни, а саме: Китай, Туреччина Болгарія та інші [9, с. 31].

Висновки. Сьогодні, транспортна система, особливо водний транспорт, знаходиться у глибокій інфраструктурній, економічній кризі, через країну агресора, що почала війну проти України.

В сучасних умовах, коли держава залишилась без ключового логістичного ланцюга, необхідно зосередити увагу саме на важливості та ролі українського морського транспорту у формуванні вантажних потоків, які забезпечують міжнародну спільноту необхідною для її існування продукцією, та функціонування світової транспортної та продовольчої безпеки.

Це включає в себе розвиток сучасних портових інфраструктурних проєктів, вдосконалення технічних засобів безпеки, співпрацю з міжнародними організаціями та участь у міжнародних конвенціях, договорах і угодах, спрямованих на забезпечення безпеки та охорони на морі.

Література

1. Буркинський Б. В., Нікішина О. В., Тараканов М. Л. Інституціональні механізми регулювання розвитку логістики товарних ринків. Одеса: ДУ «ІРЕЕД» НАНУ. 2022. 275с.
2. Крамський С.О. Моделі та методи формування проєктної команди на прикладі екіпажу морського судна. Дис...канд. наук 05.13.22 – Управління проєктами і програмами. Одеса: ОНМУ. 2014. 20с.
3. Kramskyi S. O. Institutional support for formation of efficient logistic chains

Краснощок О.В.
аспірант

Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

РОЛЬ ІНВЕСТИЦІЙ У РОЗВИТКУ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

Забезпеченість реального сектору інвестиційними ресурсами є важливою детермінантою економічного зростання. Однак через широке визначення та взаємозалежність з іншими сферами економічного розвитку

вплив інвестицій на реальний сектор економіки залишається недостатньо дослідженим. В емпіричних дослідженнях періодично оцінюється зв'язок між інвестиціями та економічним зростанням у міру появи нових теорій, оновлення статистичних даних та розробки емпіричних інструментів. З огляду на те, що ВВП включає все виробництво в країні за річний період, в якості показників для вимірювання економічного зростання країни зазвичай використовуються обсяги та темпи зміни ВВП.

Результати наукових досліджень показали, що внесок ПІІ у зростання є позитивним, а динаміка економічного зростання залежить від обсягу капітальних інвестицій, що надійшли в національну економіку. Проте, обсяг інвестицій може змінюватися більш динамічно, ніж ВВП, оскільки динаміка інвестицій значною мірою залежить від технологічного оснащення підприємств реального сектору економіки, терміну служби та зносостійкості використовуваного обладнання та потреб модернізації виробничих потужностей. Машини та устаткування на підприємствах можуть замінюватися на нові після завершення терміну амортизації, але на практиці вони часто експлуатуються понад встановлені терміни або замінюються на більш сучасні ще до завершення амортизаційного періоду, що залежить від рішень керівництва щодо ухваленої стратегії розвитку компанії. Отже, на амплітуду динаміки інвестицій у реальний сектор економіки істотно впливають рішення керівників підприємств, які ухвалюються з урахуванням їх рівня розвитку, наявності власних коштів та можливостей залучення інвестиційних ресурсів на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Важливість прямих іноземних інвестицій для розвитку реального сектору економіки обумовлена істотним взаємозв'язком між ПІІ та динамікою ВВП, який формується під впливом переважно галузей промисловості. Експерти Організації економічного співробітництва і розвитку стверджують, що «ПІІ підвищують ефективність використання ресурсів і підвищують продуктивність факторів виробництва в приймаючій країні, тому вплив ПІІ на зростання є позитивний» [1].

Окремі дослідники погоджуються з тим, що внесок ПІІ в економічне зростання є позитивним, але залежить від деяких факторів у приймаючій країні. Альфаро Л. стверджує, що внесок ПІІ у зростання залежить від сектору економіки, в який залучені ПІІ, а надходження ПІІ у виробничий сектор позитивно впливає на зростання, тоді як приплив ПІІ у первинний сектор, як правило, негативно впливає на зростання [2]. Для сфери послуг ефект припливу ПІІ не такий однозначний. Однак економіка з добре

розвиненим фінансовим сектором отримує більше позитивних ефектів від ПІІ [3].

Вплив ПІІ на зростання також залежить від місцевих умов приймаючої країни. Чоудхурі А. та Мавротас Г. довели, що внесок ПІІ у зростання залежить від таких факторів, як людський капітал та ступінь відкритості економіки приймаючої країни, і навіть якщо ПІІ роблять внесок в економіку, його вплив може бути складно підтвердити у короткостроковому періоді [4]. Надходження ПІІ впливає на багато факторів в економіці, а ці фактори, у свою чергу, впливають на економічне зростання. Тому вплив ПІІ на зростання не можна виміряти безпосередньо, оскільки вплив здійснюється опосередковано через їх внесок у інші фактори [5].

Попри наявність позитивного внеску ПІІ в економічне зростання, Рей П. не вважає, що це допомагає розвивати національну промисловість у приймаючій країні [6]. Вчений дійшов висновку, що транснаціональні корпорації можуть отримувати надприбутки від інвестування діяльності в приймаючій країні, тоді як місцеві фірми не розвиваються. Це є чинником негативного впливу ПІІ на економіку приймаючої країни у довгостроковій перспективі.

Канали, через які інвестиційні ресурси сприяють зростанню реального сектора економіки, широко обговорювалися в літературі. Серед теоретичних підходів можна виділити оптимістичний і скептичний. Згідно з першим підходом, ефективні фінансові системи мобілізують заощадження та сприяють ефективному розподілу ресурсів [7], зменшують витрати підприємств та активізують інноваційну діяльність [8], а також сприяють підвищенню прибутковості інвестицій через розподіл ризиків [9]. Згідно з другим підходом, фінансовий розвиток може призвести до високого системного ризику [10], зниження рівня заощаджень при неоптимально високій концентрації робочої сили у фінансовому секторі [11], збільшення навантаження на економіку через неефективно високі витрати [12].

Ці теоретичні висновки свідчать про те, що фінансовий розвиток, який визначає достатність інвестиційних ресурсів в економіці, слід вивчати з урахуванням ситуації в реальному секторі, який є вагомим чинником економічного зростання. Наприклад, якщо фінансове поглиблення збільшує системний ризик, оскільки надлишок фінансування спрямовується на ризиковані інвестиції, технологічний прогрес у виробничому секторі може розширити виробничий потенціал економіки та обумовити попит на фінансові ресурси з боку ефективніших фірм. Це дозволить стабілізувати економіку, зменшити ймовірність системних криз, а отже, підвищити середні

темпи економічного зростання. Як показано у роботі Мерфі К. та ін., оптимальний розподіл робочої сили між реальним та фінансовим секторами має вирішальне значення для підтримки темпів економічного зростання [13]. Так само, якщо фінансові інновації зменшують заощадження (через, наприклад, зниження процентних ставок), технологічний прогрес у реальному секторі має протилежний ефект (збільшує попит на кошти з подальшим підвищенням процентних ставок). Заощадження, у свою чергу, визначають накопичення капіталу в економіці, наступні рівні виробництва та темпи економічного зростання. Таким чином, збалансоване впровадження нових технологій у фінансовому секторі та технологій у реальному секторі може бути необхідним для того, щоб інвестиції здійснювали однозначний позитивний вплив на економічне зростання.

Взаємозв'язок між фінансовим розвитком та економічним зростанням формується під впливом реального сектора економіки, що було доведено в результаті наукових досліджень. Вчені дослідили залежність впливу фінансового розвитку на економічне зростання від відносної швидкості розвитку фінансового та реального секторів у вибірці розвинених країн і країн, що розвиваються. Фінансовий розвиток визначається обсягом приватних кредитів банків та інших фінансових установ як частка від ВВП, що відображає стан технологій у фінансовому секторі: кількість фінансових коштів, які система передає протягом певного періоду часу [14]. Відповідно, розвиток реального сектору оцінюється показником зростання промислового виро Для реалізації завдань нашого дослідження використаємо методичні підходи, обґрунтовані зарубіжними вченими для оцінки взаємозв'язку між фінансовим та реальним секторами в частині застосування регресійного аналізу та формування системи показників, які характеризують залежну та незалежні змінні. Ґрунтуючись на аналізі наукових публікацій можемо сформулювати гіпотезу, що розвиток реального сектору економіки є функцією від інвестицій, які надходять до підприємств цього сектора, а також інфляції:

$$Y_t = F(FDI_t; CPI_t), \quad (1.1)$$

де: Y_t – валова додана вартість (ВДВ), створена у реальному секторі економіки, яка визначається як сума ВДВ за усіма видами економічної діяльності за винятком фінансового сектора; FDI_t – прямі іноземні інвестиції в реальний сектор економіки (обсяг та структура за видами економічної діяльності); CPI_t – рівень інфляції.

Важливою складовою висунутої нами гіпотези є існування прямого взаємозв'язку між розвитком реального сектора економіки та залученими в нього ПІІ. Для виявлення взаємозв'язку між валовою доданою вартістю в реальному секторі економіки від обсягів і структури ПІІ та рівня інфляції використаємо методику множинної лінійної регресії, рівняння якої має вигляд:

$$Y_t = \alpha + \beta_1 \cdot X_1 + \beta_2 \cdot X_2 + \beta_3 \cdot X_3 + \varepsilon, \quad (1.2)$$

де: Y_t – залежна змінна, що описується показником ВДВ реального сектора економіки; X_1 , X_2 , X_3 – незалежні змінні, що описуються показниками обсягів ПІІ в реальний сектор економіки, частки видів економічної діяльності у загальному обсязі ПІІ в реальний сектор, індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року).

З метою перевірки сформульованої гіпотези використаємо дані Державної служби статистики України за період 2011-2021 рр. про валову додану вартість за видами економічної діяльності, які відносяться до реального сектора економіки, дані про індекс споживчих цін, що характеризують рівень інфляції, а також дані, що подаються на офіційному сайті Національного банку України про обсяги та структуру ПІІ в реальний сектор економіки за цей же період.

Підсумовуючи викладене, зауважимо, що економічне зростання та його детермінанти були в центрі уваги в останні кілька десятиліть, особливо в країнах, що розвиваються. Інвестиції, як внутрішні, так і зарубіжні, є рушієм економічного зростання, якщо вони спрямовуються в реальний сектор економіки. Зокрема, надходження ПІІ сприяють економічному зростанню через підвищення продуктивності підприємств реального сектора економіки за рахунок інвестування в оновлення виробничих ліній, впровадження інновацій, закупівлю нового обладнання. ПІІ, як правило, спрямовуються у ті види економічної діяльності, які мають фактичні та потенційні порівняльні переваги. Отже, ПІІ збільшують темпи створення валової доданої вартості в реальному секторі економіки приймаючої країни залежно від рівня технологічного прогресу приймаючої економіки, економічної стабільності, державної інвестиційної політики, ступеня відкритості та кількості людського капіталу.

Література

1. Foreign direct investment for development: Maximising benefit. Paris, Organisation for Economic Co-operation and Development. 2002.

2. Alfaro L. Foreign direct investment and growth, does the sector matter? Working Paper, Harvard Business School, Harvard. 2003. <http://www.grips.ac.jp/teacher/oono/hp/docu01/paper14.pdf>.
3. Alfaro L., Chanda A., Kalemli-Ozcan S. & Sayek S. FDI and economic growth: the role of local financial market. *Journal of International Economics*. 2004. Vol. 64(1). P. 89-112.
4. Chowdhury A. and Mavrotas G. FDI and growth: what causes what? *The World Economy*. 2006. Vol. 29(1). P. 9-19.
5. Lall S. FDI and development: research issues in the emerging context. Ed. by Bora B. *Foreign Direct Investment Research Issues*. Routledge London, New York. 2002.
6. Ray P.K. FDI and industrial organization in developing countries: The challenge of globalization in India. Ashgate, 2005. 278 p.
7. Greenwood, Y., Sanchez, J.M., & Wang, C. Financing Development: Theories of Information. *The American Economic Review*. 2010. Vol. 100(4), 1875–1891.
8. Aghion P., Howitt P. & Mayer-Foulkes D. The effect of financial development on convergence: Theory and evidence. *The Quarterly Journal of Economics* 2005. Vol.120(1). P.173–222.
9. Sant-Paul, G. Technology, financial markets and economic development. *European economic review*. 1992. Vol. 36(4). P.763–781.
10. Gennaioli, N., Shleifer, A., & Vyshny, R. Neglected risks, financial innovation, and financial fragilities. *Journal of financial economics*. 2012. Vol. 104(3). P. 452–468.
11. Philippon Th. Financiers versus engineers: Should the financial sector be taxed or subsidized? *American Economic Journal: Macroeconomics*. 2010. Vol. 2(3). P.158–182.
12. Santomero, A.M. & Seater, J.J. Is there an optimal size for the financial sector? *Journal of Banking and Finance*. 2000. Vol. 24(6). P. 945–965.
13. Murphy, K., Shleifer, M.A., & Vishny, R.W. The allocation of talent: Implications for growth. *The Quarterly Journal of Economics*. 1991. Vol. 106(2). P. 503–530.
14. Beck, T., Demirgüç-Kunt, A., & Levine, R. Finance, inequality and the poor. *Journal of Economic Growth*. 2007. Vol. 12(1). P. 27–49.

Кріль А.О.
здобувач вищої освіти
Петкова Л. О.
д.е.н., професор
Черкаський державний технологічний університет
м. Черкаси, Україна

ТЕНДЕНЦІЇ ЗЛИТТІВ ТА ПОГЛИНАНЬ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Сучасні глобалізаційні процеси сприяють посиленню взаємозв'язку між суб'єктами світової економіки, що включає розширення фінансових потоків між країнами, вдосконалення інформаційних технологій та розширення асортименту товарів і послуг. Компанії активно прагнуть розширювати ринки збуту та виходити на нові технологічні рівні, активно конкурують з іншими підприємствами. У зв'язку з цим, процеси злиття та поглинання залишаються ключовими в сучасній світовій економіці і відіграють значущу